Kehitysrahoitus tarvitsee edelleen hallituskaudet ylittävän tiekartan ja rahoitusta ohjaavat periaatteet

Valtionvarainministeriön talousarvioehdotuksessa kehitysyhteistyövarat ovat kokonaisuudessaan nousemassa ensi vuonna lähes 1,2 miljardiin euroon. Tämä vastaisi noin 0,51 % osuutta bruttokansantulosta. Suunta on positiivinen ja hallitusohjelman mukainen. Kehitysrahoitus on osa Suomen kestävän kehityksen rahoitusta ja budjetointia, vaikka rahoitusosuus ei vielä vastaa kansainvälisiä sitoumuksia.

Ulkoministeriön hallinnoiman varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 711 milj. euroa eli noin 25 milj. euroa edellisvuotta enemmän ja 671 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2021 jälkeisille vuosille. Finnfundin pääoman korottamiseen ehdotetaan 10 miljoonaa euroa ja kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin noin 130 milj. euroa. Lisäksi kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin ehdotetaan noin 89 milj. euroa ja humanitaariseen apuun 85 miljoonaa euroa. Suurin osa määrärahasta kohdistuu Suomen maksuosuuksiin YK:lle. Kansalaisjärjestöjen saama osuus kasvaisi noin neljällä miljoonalla eurolla edellisvuodesta. Talousarvioesityksen selvityskohdan ”Kehitysyhteistyölle annetut tunnusluvut” –taulukossa tavoitteeksi vähiten kehittyneisiin maihin (LDC) kohdennettujen maksatusten osuudelle BKTL:sta esitetään, että tämä osuus kasvaisi nykyisestä 0,14 prosentista 0,18 prosenttiin ensi vuonna (kansainvälinen sitoumus 0,2%). Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävän kehitysyhteistyön osuutta on määrä kasvattaa 37 prosentista 40 prosenttiin (kansainvälinen sitoumus 85%).

Lisäys on erittäin tervetullut, mutta ei vielä vastaa ulkoministeriön laskelmiin perustuvia Kehityspoliittisen toimikunnan suosituksia Suomen kehitysrahoituksen saattamisesta kansainvälisten sitoumusten polulle tällä hallituskaudella.[1]

Kehitysrahoitus on olennainen osa Suomen kestävän kehityksen Agenda2030 toimeenpanoa kansainvälisesti. Se sisältyy kestävän kehityksen kumppanuustavoitteeseen 17. Sama tavoite käsittää myös sitoumuksen Agenda2030 johdonmukaisesta toteuttamisesta joka kattaa kaikki politiikka-alat ja toimet, joilla vaikutetaan kehitysmaiden mahdollisuuksiin toteuttaa laaja-alaisesti kestävää kehitystä.

Kehityspoliittinen toimikunta painottaakin, ettei hallituskaudet ylittävä rahoitussuunnitelma ole pelkästään irrallinen laskennallinen harjoitus, vaan sitoutuminen 0,7 polkuun tulee tehdä kehityspoliittisten tavoitteiden, painopisteiden ja kestävän kehityksen Agenda2030 periaatteiden valossa. Keskeisin niistä liittyy kaikkein haavoittuvimmissa asemassa olevien ihmisten ja ryhmien tukemiseen.

Kokonaisrahoituksen lisäksi on keskeistä tarkastella sitä, mihin rahoitus kohdentuu. Suomi on jo sitoutunut myös siihen, että se suuntaa vähintään 0,2 prosenttia BKTL:stä vähiten kehittyneisiin maihin. Tässä välimatka tavoitteisiin ehti kasvaa huolestuttavan suureksi. Talousarvioesityksen valossa tämä negatiivinen suunta olisi nyt korjaantumassa lähes kansainväliselle tavoitetasolle.

On myös tärkeä katsoa tilastojen sisään ja ymmärtää, mistä osatekijöistä viralliseksi kehitysavuksi luettava rahoitus koostuu. OECD DAC:in aiemman käytännön mukaan kehitysyhteistyöksi sai kirjata ensimmäisen maahantulovuoden kulut myönteisten turvapaikanhakijoiden osalta. Tämä muuttui

[1] KPT:n jäsenistä Perussuomalaiset eivät näe tarkoituksenmukaisena nostaa kehitysrahoituksen tasoa tilanteessa, jossa Suomen oma talous on vakavassa kriisissä. Perussuomalaisten mukaan Suomella ei ole tällä hetkellä varaa tavoitella 0,7%/bktl-osuutta, vaan kehitysavun määrää tulee supistaa voimakkaasti ja pyrkiä parantamaan tehokkuutta mittavasti.

vuonna 2017 ja aiemmasta poiketen kehitysyhteistyöksi voi nyt kirjata myös kielteisten päätösten saaneiden turvapaikanhakijoiden kulut. Myös Suomi on siirtynyt tähän käytäntöön.

KPT painottaa, että tilastojen avoimuus on nyt entistä tärkeämpää, jotta varsinainen kehitysmaissa tapahtuva kehitysyhteistyö, eri toimijoiden ja hallinnonalojen käyttämä rahoitus, hallintokulut sekä kotimaan pakolaiskulut näkyvät selkeästi eriteltyinä. Pakolaiskuluilla ei pidä korvata varsinaista lahjamuotoista kehitysrahoitusta.

KPT on aiemmissa arvioissaan esittänyt, että mahdollinen lisäinen rahoitus tulisi kohdentaa kehityspolitiikan painopisteiden sekä saavutettujen tulosten ja todennetun vaikuttavuuden perusteella. On kuitenkin huomioitava, että Suomen tuki kohdistuu usein vaikeisiin haasteisiin riski- ja konfliktialttiissa toimintaympäristöissä. Niissä tuki on perusteltua, vaikka tavoitteiden saavuttaminen onkin epävarmaa. Siksi rahoituksen kohdentaminen edellyttää aina monipuolista harkintaa, joka vaatii selkeän ohjeistuksen. Samalla on huolehdittava siitä, että eri toimet ja rahoitusmuodot (lahjamuotoinen apu sekä laina- ja pääomamuotoiset finanssisijoitukset) ovat toisiaan täydentäviä ja niiden myöntämisessä ja toiminnan arvioinnissa sovelletaan parhaita kansainvälisiä periaatteita.

Asetetut tavoitteet ohjaavat yhteistyö- ja rahoitusmuotojen valintaa. Vastuullisia finanssisijoituksia tarvitaan esimerkiksi ilmastotoimiin sekä uusiutuvan energian, yritystoiminnan ja työpaikkojen lisäämiseen tai kehitysmaiden julkisen sektorin tukemiseen kumppanuuslainojen muodossa. Lahja-avulla voimme taas tukea esimerkiksi demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä sekä parantaa kaikkein haavoittuvimpien ihmisten asemaa ja oikeuksia erityisesti hauraissa tilanteissa ja köyhimmissä maissa. Esimerkiksi Agenda2030:n kantava periaate "ketään ei jätetä” vaatii tuekseen nimenomaan lahjamuotoisen kehitysavun lisäämistä. Toisaalta köyhyyden poistaminen ja työllisyyden parantaminen kehitysmaissa edellyttävät myös yksityisiä investointeja ja niitä tukevaa kehitysrahoitusta.

Hallitusohjelman kertaluonteisten tulevaisuusinvestointien (ns. 2 kori) käynnistymisestä tulee tiedottaa ja niiden käyttöä suunnata kehityspolitiikan kiireellisiin tarpeisiin, kuten koronakriisivasteeseen ja ilmastotoimiin.

Suomen tuki EU:n kehitysyhteistyöinstrumentille on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Esimerkiksi viime vuonna se oli 221 MEUR. Siksi on tärkeää, että Suomi vaikuttaa entistä aktiivisemmin EU:n kehityspolitiikkaan ja rahoituksen käyttöön. Erityisesti koropandemian vasteessa Euroopan unionilla on merkittävä rooli.

Kriisialttiuden lisääntyminen edellyttää, että eri rahoitusinstrumentit täydentävät toisiaan entistä paremmin, kehitysrahoituksen ja humanitaarisen avun joustavuutta ja rahoituksen pitkäjänteisyyttä lisätään.

- *KPT suosittaa, että hallitus laatii välittömästi kehitysrahoitusta ohjaavan tiekartan, jolla kehitysrahoitus nostetaan uskottavasti 0,7 prosentin BKTL-polulle. Kehitysavusta vähintään 0,2 prosenttia BKTL:sta tulee suunnata vähiten kehittyneille maille*

- *Tiekartta on osa Suomen kestävän kehityksen ja siihen kuuluvan globaalin kumppanuuden toimeenpanoa. Rahoitusmallin lisäksi tiekartan tulee sisältää rahoitusta ohjaavat keskeiset periaatteet. Tiekartta tulee laatia osallistavasti ja tuoda eduskuntakeskusteluun.*

- *Kehitysavuksi tilastoitavan rahoituksen tosiasiallista sisältöä, rahoituksen kohdentumista, täydentävyyttä ja saavutettuja tuloksia tulee seurata tarkasti.*

- *Koronapandemia ja yleinen kriisialttiuden lisääntyminen vaativat rahoituksen joustavuutta ja yhteistyön tiivistämistä yli instrumentti- ja toimijasiilojen.*